

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	ประสบการณ์ความเจ็บป่วยและการรับรู้ตัวตนของบุคคลที่ป่วยด้วยโรคหลอดเลือดสมอง				
ผู้เขียน	นางสาวอภิรดี ว่างกะฮาด				
ปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สังคมศาสตร์สุขภาพ)				
คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	<table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 50%;">ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เทพินทร์ พัทธานุกรักษ์</td> <td style="width: 50%;">อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก</td> </tr> <tr> <td>อาจารย์ ดร.มาลี สิทธิเกรียงไกร</td> <td>อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม</td> </tr> </table>	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เทพินทร์ พัทธานุกรักษ์	อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	อาจารย์ ดร.มาลี สิทธิเกรียงไกร	อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เทพินทร์ พัทธานุกรักษ์	อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก				
อาจารย์ ดร.มาลี สิทธิเกรียงไกร	อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม				

บทคัดย่อ

งานศึกษาเชิงคุณภาพฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์และการให้ความหมายความเจ็บป่วย การจัดการกับความเจ็บป่วยของบุคคลที่ป่วยด้วยโรคหลอดเลือดสมอง (Stroke) และผลจากพยาธิสภาพของโรคต่อความสัมพันธ์ทางสังคม (ครอบครัว, เพื่อนบ้าน) กับการรับรู้ตัวตนของบุคคล รวมไปถึงความแตกต่างของคุณลักษณะทางสังคมของบุคคลที่สัมพันธ์กับการให้ความหมายความเจ็บป่วย ความสัมพันธ์ทางสังคมและการรับรู้ตัวตนของบุคคลด้วย งานศึกษานี้ทำการสัมภาษณ์ระดับเชิงลึกและการสังเกต บุคคลที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าป่วยเป็นโรคหลอดเลือดสมองมากกว่า 3 เดือนขึ้นไปที่มีความแตกต่างกันของ อายุ เพศและระดับความบกพร่องทางกาย จำนวน 10 ราย ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย

งานศึกษาชิ้นนี้พบ ความแตกต่างของแนวคิดโรคหลอดเลือดสมองระหว่างกรณีศึกษาและแนวคิดทางการแพทย์ โดยกรณีศึกษาอธิบายสาเหตุของการเกิดโรคว่าเกิดจากกรรมพันธุ์, ภาวะความดันโลหิตสูง/ภาวะไขมันในเลือดสูง, ความสมดุลของธาตุ/ระบบเส้นเอ็นในร่างกาย, การกินอาหารผิด/กินของขะล้า, อำนาจเหนือสิ่งธรรมชาติและบาป-บุญ การรับรู้อาการของโรคหลอดเลือดสมองว่าวิงเวียน แขน-ขาอ่อนแรง อ่อนเพลีย โดยกรณีศึกษาเลือกวิธีการรักษาทั้งการรักษาด้วยตนเอง การบำบัดรักษาด้วยการแพทย์พื้นบ้านและแพทย์แผนตะวันตก ซึ่งขึ้นอยู่กับประเพณีของบุคคลต่อความรุนแรงของโรคหลอดเลือดสมอง นอกจากนี้การบรรเทาอาการยังขึ้นอยู่กับอายุ ระยะเวลาที่รับรู้อาการผิดปกติได้เร็ว ยิ่งกว่านั้นการให้ความหมายหรือการรับรู้ว่าโรคหลอดเลือดสมองเป็นโรคที่ยากต่อการรักษาและ “คนที่เป็นโรค เป็นคนขี้เกียจ”

งานศึกษานี้เริ่มจากข้อถกเถียงในแนวคิดความเจ็บป่วยเรื้อรัง 3 แนวคิดคือ Bury's biographical disruption, Faircloth et al's an ongoing biographical flow และ Williams' biographical anticipation โดยพบว่ากรณีศึกษาที่อายุไม่มาก ที่รับรู้ว่าตนเองยังคงแข็งแรงและไม่เคย

คาดคิดหรือมีประสบการณ์ต่อโรคนี้อีกก่อนจะให้ความหมายของโรคหลอดเลือดสมองว่าทำให้เกิดการหยุดชะงัก/ผันผวนของชีวิต (Biographical disruption) ขณะที่บุคคลที่มีสมาชิกในครอบครัวเป็นโรคหลอดเลือดสมองมาก่อนจะให้ความหมายว่าโรคนี้เป็นเรื่องปกติและเป็นความต่อเนื่องของชีวิต (An ongoing biographical flow) ที่สำคัญคือการรับรู้ว่าโรคหลอดเลือดสมองไม่ร้ายแรงเมื่อเปรียบเทียบกับโรคอื่นๆ และการสนับสนุนที่ดีจากครอบครัวในระยะของการเจ็บป่วย มีผลต่อการรับรู้ความหมายของโรคหลอดเลือดสมองของบุคคล ยิ่งกว่านั้นการศึกษาครั้งนี้ไม่พบว่า มีกรณีศึกษาใดที่ให้ความหมายต่อโรคหลอดเลือดสมองว่าเป็นความคาดหวังในชีวิต (Biographical anticipation)

ในส่วนผลกระทบจากโรคหลอดเลือดสมองต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวและการรับรู้ตัวตน การศึกษาพบว่า กรณีศึกษามีการรับรู้ที่แตกต่างกัน ในบุคคลที่เห็นว่าตนยังปกติและสามารถดำเนินชีวิตประจำวันไปได้นั้นมีความสัมพันธ์ทางครอบครัวและการรับรู้ตนเองที่ดี นอกจากนี้ เพศ ระดับการศึกษา อายุที่เริ่มเป็น และสถานภาพทางเศรษฐกิจของกรณีศึกษาเป็นคุณลักษณะทางสังคมที่มีผลต่อรูปแบบความสัมพันธ์ในครอบครัว

ประการสำคัญคือ การศึกษาครั้งนี้พบความสำคัญของบริบททางสังคมและวัฒนธรรมต่อการรับรู้ตัวตนของบุคคลและการสนับสนุนของครอบครัวต่อการจัดการและการให้ความหมายต่อโรคหลอดเลือดสมอง และได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณสุขต่อผู้ป่วยด้วยโรคหลอดเลือดสมองทั้งการส่งเสริมและการป้องกันภาวะสุขภาพจากโรคดังกล่าว

Thesis Title	Illness Experience and Self Perception of People Suffering from Stroke	
Author	Miss Apiradee Wangkahart	
Degree	Master of Arts (Health Social Sciences)	
Thesis Advisory Committee	Assistant Professor Dr. Thapin Phatcharanuruk	Advisor
	Lecturer Dr. Malee Sitthikriengkrai	Co-advisor

Abstract

This qualitative study aims to explore meanings, illness experiences and managing among people having stroke. It also examines the consequences of this disease on family and neighbor relationship, self perception as well as how such meaning, experience and relationship are varied by their social characteristics. Ten people diagnosed as stroke patients more than three months, varied by their age, gender, occupation, economic status and the level of impairment competence are in-depth interviewed and observed. This study is conducted in a province in the Northeast part of Thailand.

The study finds out the different ideas towards stroke held between the participants and the medical idea. Heredity, high cholesterol level in blood, Imbalance of body, traditional idea of dietary and supernatural power is perceived as the cause of stroke. These participants mention dizziness, weakness and hand/leg stiffness and weakness as the stroke's symptoms. Self treatment, traditional medicine and modern treatment are used for alleviating the symptom and treatment depending on their evaluation of the severity of stroke. Moreover, the perceived stroke as disease which being difficulty in healing and also named it as "disease of the lazy person", are also mentioned. Mitigating or alleviating the symptoms also depends on the age of becoming stroke and how fast they notice and perceive the abnormal symptoms.

Based on the contested idea of *Bury's biographical disruption*, *Faircloth et al's an ongoing biographical flow* and *Williams' biographical anticipation*, the participants; who are not in the old age, perceive themselves as healthy, do not ever think or having (indirect) experience about stroke, perceive stroke as biographical disruption. Whilst those whose family members' becoming stroke, perceive stroke as the ongoing biographical flow. Crucially, the perception of

stroke as less severe comparing to other diseases and the well coping and support from the family members in the initial stage of becoming stroke affect the participants' perception of this disease. It is worth to note here that, none participants in this study perceive stroke as biographical anticipation.

With particular reference to the consequences of stroke on family relationship and self perception, the study finds out the various perceptions of the participants. Those who perceive themselves as normal and can continue their daily life present their good family relationship and positive self perception. Participants' gender, educational level, age of becoming stroke and economic status are social factors affecting the family relationship pattern.

Crucially, this study reveals the important of socio-cultural contexts on people's self perception and the family support on their coping and meaning of stroke. Health provision for stroke patients as well as health promotion and stroke prevention are suggested.